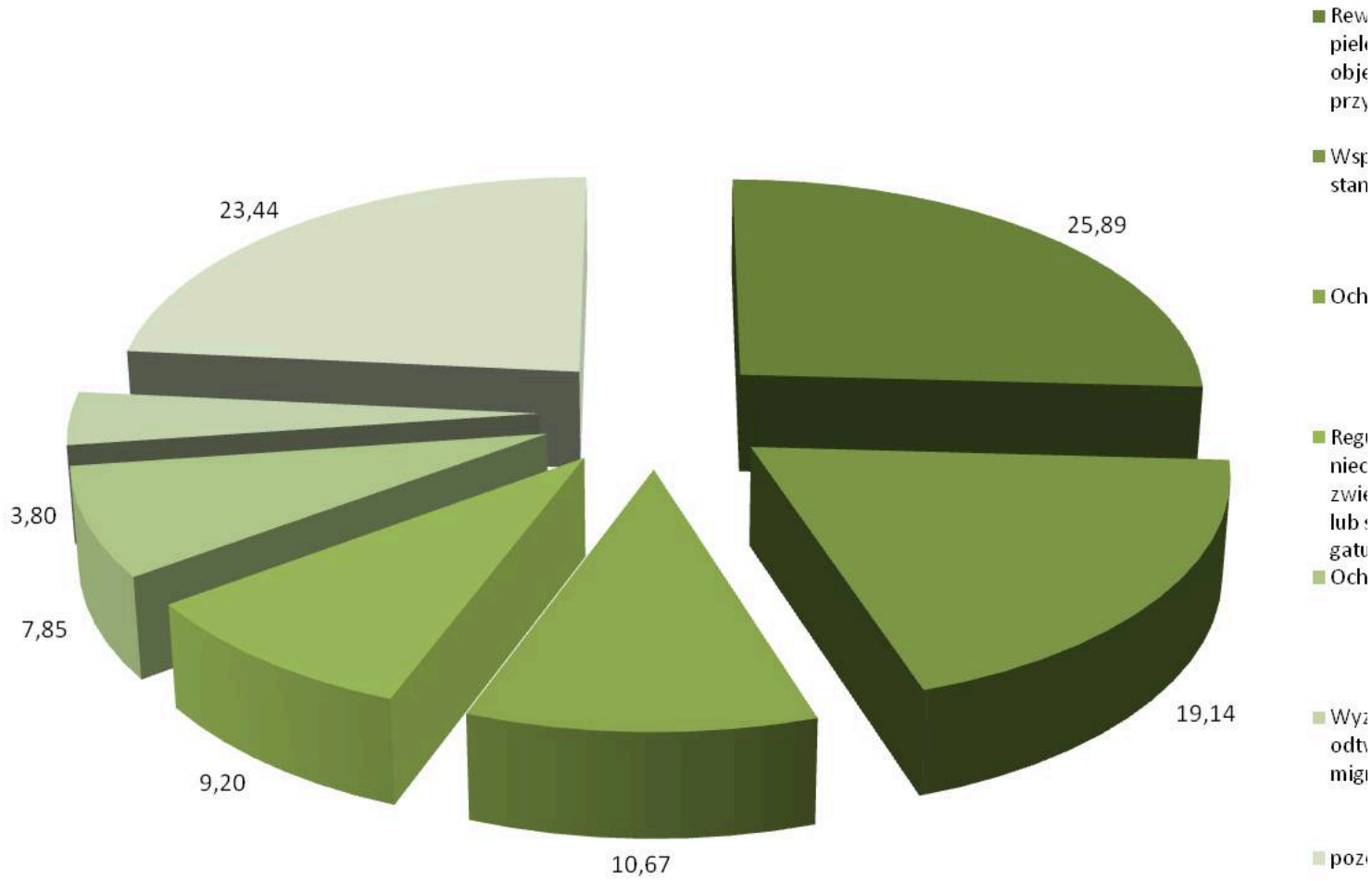
Czynna ochrona przyrody w województwie śląskim w latach 2011-2015 – wyniki badań ankietowych

Badania ankietowe przeprowadzone przez Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska w latach 2011-2015, m.in. w ramach projektu partnerskiego Uniwersytetu Śląskiego i Województwa Śląskiego pn. „Ogólnodostępna baza danych bio- i georóżnorodności województwa śląskiego – integralna część Otwartego Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej, BIOGEO-SILESIA ORSIP", wykazały, że w latach 2005-2013 realizowanych było łącznie 480 projektów czynnej ochrony przyrody na terenie województwa śląskiego. Projekty te miały często złożoną strukturę, polegająca w istocie na kilku różnych działaniach ukierunkowanych na osiągnięcie jednego celu postawionego w projekcie. Jeśli wziąć to pod uwagę, to w ramach wspomnianych 480 projektów przeprowadzono aż 696 działań.

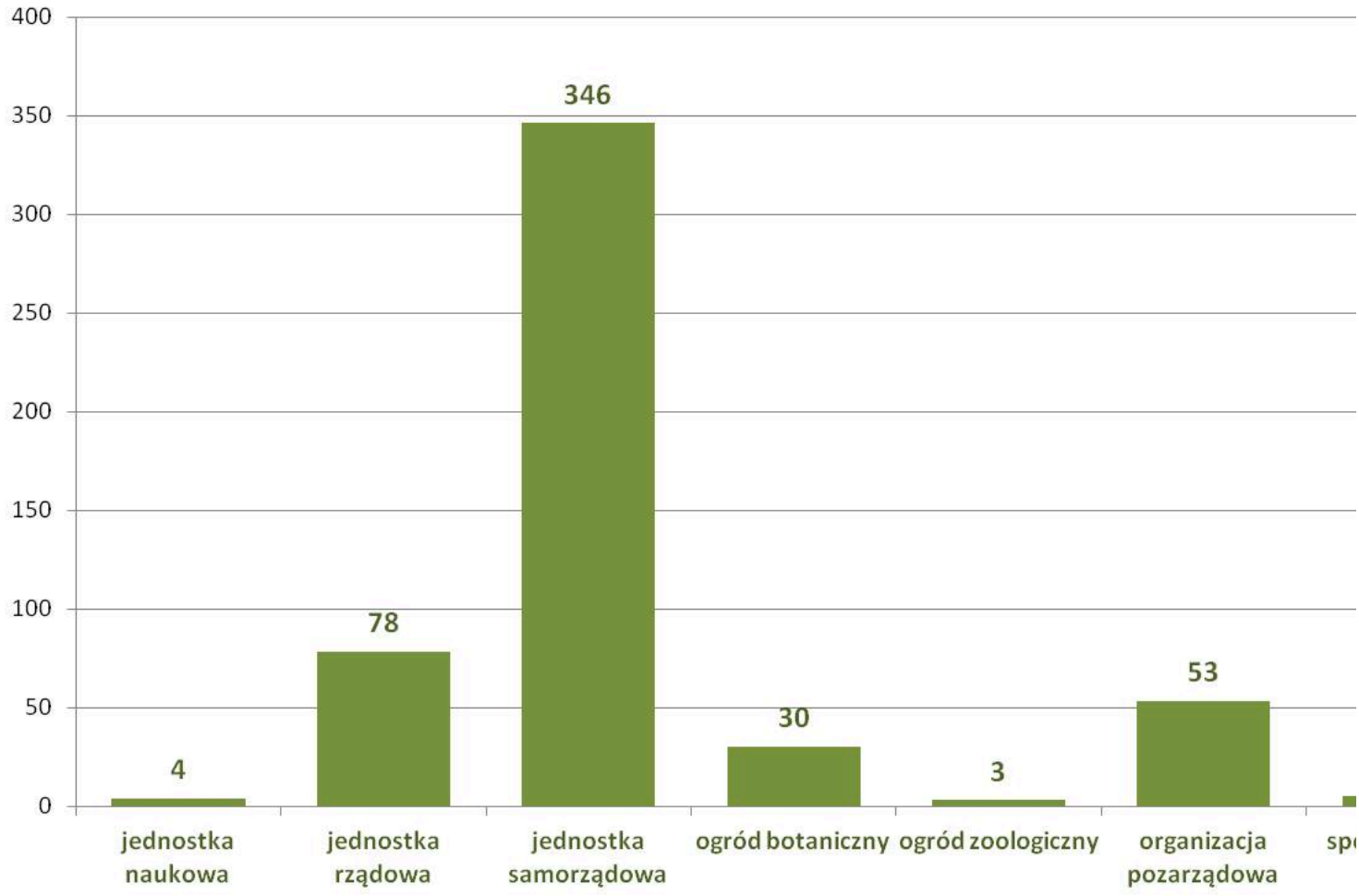
Zdecydowana większość, bo aż 89% wszystkich projektów realizowała czynną ochronę przyrody włącznie metodą in situ, co uznać należy za prawidłowe, gdyż ochrona przyrody powinna koncentrować się przede wszystkim na istniejących w środowisku zasobach przyrody i ich utrzymaniu. Należy jednak pamiętać, że ochrona ex situ jest równie ważna, stanowiąc uzupełnienie metody in situ. Niekiedy ocalenie gatunku może być znacznie utrudnione czy wręcz niemożliwe bez posiłkowania się ochroną poza naturalnymi miejscami jego występowania. Metodę ex situ zastosowano w 9% wszystkich projektów. Pozostałe 2% stanowią projekty, w których ochrona prowadzona była jednocześnie obiema metodami.

Najczęściej wybieraną formą czynnej ochrony przyrody była rewaloryzacja terenów zieleni oraz pielęgnacja starych drzew (w tym pomnikowych). Wynika to z faktu, że działania takie bardzo często podejmowane są przez gminy, które realizują projekty związane z pielęgnacją znajdujących się na ich terenie drzew chronionych w formie pomników przyrody, jak i pielęgnacją pozostałej zieleni. Również często podejmowanym działaniem jest wspomaganie rozmnażania się gatunków na stanowiskach naturalnych. Zwykle są to projekty związane z rozwieszaniem budek lęgowych dla ptaków oraz dokarmianiem zwierząt w okresie zimowym. Instalacje budek lęgowych to działania stosunkowo proste i tanie, ale jednocześnie w przypadku prowadzenia na większą skalę, mogą faktycznie wpływać na poprawę warunków bytowania ptaków, zwłaszcza w miastach, gdzie dostępność drzew dziuplastych jest mocno ograniczona. Akcje rozwieszania i czyszczenia budek prowadzi wiele gmin, ale też wiele nadleśnictw.

Ryc. 1. Najczęściej wybierane formy czynnej ochrony przyrody w latach 2005-2013

Duży udział gmin widać w liczbie projektów, jakie są przez nie realizowane. Łącznie z innymi jednostkami samorządowymi uczestniczyły w badanym okresie w 346 projektach. Wyraźnie mniejszą, choć wciąż dużą liczbą realizowanych projektów, mogą pochwalić się jednostki szczebla rządowego (78 projektów). 48 z nich realizowały nadleśnictwa. W tej kategorii podmiotów wyraźny był też udział Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad. Za stosunkowo dużą można uznać liczbę 53 projektów, w których udział miały organizacje pozarządowe. Łącznie 33 projekty będące udziałem ogrodów zoologicznych i botanicznych reprezentują ochronę ex situ. W najmniejszej liczbie projektów uczestniczyły firmy prywatne i jednostki naukowe. Ośrodki naukowe zajmują się głównie monitorowaniem przyrody, badaniem jej stanu i opracowywaniem skutecznych metod ochrony, więc choć liczba faktycznie realizowanych projektów jest mała, nie można bagatelizować wkładu, jaki te jednostki mają w skuteczność czynnej ochrony. Działalność ośrodków naukowych sprawia, że identyfikowane są elementy przyrody wymagające ochrony czynnej oraz opracowywane metody gwarantujące możliwie wysoką skuteczność takich działań.

Ryc. 2. Liczba projektów w których uczestniczyły jednostki poszczególnych typów w latach 2005-2013

Przedmiotem czynnej ochrony przyrody najczęściej są zwierzęta – 387 działań miało na celu ich ochronę. Najwięcej, bo aż 38% z tej liczby odnosiło się do ptaków. Rośliny i grzyby chronione były w ramach 293 działań, wśród których dominują działania podejmowane wobec drzew, krzewów i zieleni urządzonej (68%). Wyraźnie mniej działań ukierunkowanych było na ochronę siedlisk (109) i przyrody nieożywionej (14). Należy też pamiętać, że wiele działań może chronić zarówno zwierzęta, jak i rośliny i grzyby oraz siedliska.

Źródła:

- Tekst źródłowy: Parusel J.B., Sokół K. 2015. Czynna ochrona przyrody. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice, http://przyroda.katowice.pl/pl/ochrona-przyrody/czynna-ochrona-przyrody, dostęp: 01.03.2022. Patrz: Załączniki
- IUCN Technical Guidelines on the Management of Ex Situ Populations for Conservation, approved at the 14th Meeting of the Programme Committee of Council, Gland Switzerland, 10 December 2002.
- Lacy R. 2010. Re-thinking *ex situ* vs. *in situ* species conservation, s. 25-28 [w:] WAZA, Proceedings of 65th Annual Conference.

Załączniki

Parusel J.B., Sokół K. 2015. Czynna ochrona przyrody. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice	PDF, 1.28 MB

Dodana: 16 kwietnia 2025 09:52 Zmodyfikowana: 9 czerwca 2025 14:23